

De patstelling in het Afghaanse 'oorlogje'

Rik Coolsaet

De uitspraak was ongelukkig en de timing slecht. Zondag, de Belgische minister van Defensie: 'Guerrilla is het verkleinwoord van het Spaanse 'guerra': een oorlogje. In de velden zijn er altijd wel mensen die een wapen gebruiken.' Maandag, de Nederlandse Coördinator Terrorismebestrijding: 'In Afghanistan lijkt steeds meer sprake van een patstelling: de Afghaanse Taliban kunnen niet worden verslagen, maar zij zijn ook niet in staat het hele land te veroveren.'

Voor het geval de Belgische minister van Defensie zich opnieuw op het filologische pad zou willen begeven: 'pat' is een schaakterm en betekent in zijn afgeleide figuurlijke betekenis een impasse of een situatie waarin geen uitweg meer lijkt te bestaan. Patstelling in Afghanistan dus, tussen 'mensen in de velden die een wapen gebruiken' en de grootste militaire operatie ooit opgezet door de machtigste militaire organisatie ter wereld. Een oorlogje ?

Eind vorig jaar lanceerde Barack Obama, na maandenlang dubben, een nieuwe Afghanistan-strategie. Precies die zit nu in een patstelling, die de Amerikaanse president te allen koste had willen vermijden. Daarom is Washington nu op zoek naar een nieuwe 'nieuwe' strategie. Zonder daar veel ruchtbaarheid aan te geven, werden verscheidene studiegroepen in het leven geroepen. Sommige zijn samengesteld uit experts en ambtenaren uit vroegere administraties. Andere zijn afgereisd naar Rusland om te luisteren naar de ervaringen van Sovjet-oudgedienden, die betrokken waren bij de mislukte Sovjet-oorlog in Afghanistan van dertig jaar geleden. Nog andere gingen in Islamabad, Londen, Berlijn en Frankrijk op zoek naar de diplomatieke contouren die het Amerikaanse vertrek uit Afghanistan mogelijk moeten maken.

Wat er schort aan de oude 'nieuwe' Afghanistanstrategie, is intussen genoegzaam bekend. Er is vooreerst de gapende kloof tussen woord en daad. De nieuwe strategie werd aangekondigd als een beperkte antiterroristische operatie tegen al-Qaeda – maar wat is het nut van grootschalige krijgsvorrichtingen tegen een vijand (wel, enkele honderden terroristen) die intussen naar Pakistan is vertrokken ? In Afghanistan zit zo goed als geen al-Qaeda militant meer en geen enkele daarvan zit er op een cruciale plek. Het is bovendien steeds duidelijker dat de Afghaanse Taliban al-Qaeda liever kwijt dan rijk zijn (schrijft ook de Nederlandse Coördinator Terrorismebestrijding).

Om het even simpel te zeggen: in Afghanistan vechten de NAVO-militairen dus niet tegen een internationaal terreurnetwerk, maar tegen lokale Pathaanse opstandelingen. Dat is een losse groep van allerlei lokale commandanten en milities, waaronder Mullah Mohammad Omar en zijn Taliban. Die trekken momenteel samen op omdat zij in de Verenigde Staten en de NAVO een indringer zien – een (letterlijk) eeuwenoude Afghaanse krijgstraditie. En voor zover dit verleden een gids is, dan is de kans groot dat zij na het vertrek van de NAVO met elkaar op de vuist gaan.

Dat leidt tot de tweede zwakke schakel in de Afghanistanstrategie. Niemand wil Afghanistan zien terugkeren naar de burgeroorlog van de jaren tachtig en negentig, toen de bevolking de prijs betaalde voor de eindeloze gevechten tussen brutale krijgsheren en meedogenloze milities. Om dat te verhinderen, moeten de opstandelingen dus verslagen worden. Maar een militaire overwinning op de Taliban en hun bondgenoten vormt geen onderdeel meer van de Amerikaanse strategie, noch de oude 'nieuwe', noch de nieuwe 'nieuwe'. Washington beseft dat dit een onhaalbare kaart is geworden, dat de Taliban een onderdeel vormen van het Afghaanse maatschappelijke weefsel en dat met hen ooit aan de

tafel moet gezeten worden. Nog los van de prijs die daarvoor zal betaald worden voor de doorsnee Afghaanse vrouw en man, wijst niets er echter op dat de opstandelingen plooiën onder de militaire vuist van de NAVO. De Vietcong en de Rode Khmer deden dat in de jaren zeventig ook niet, toen de Amerikaanse regering hen naar de onderhandelingstafel probeerde te bombarderen – met alle gruwelijke gevolgen van dien voor de Cambodjaanse en de Vietnamese bevolking. Alle pogingen om ‘gematigde’ Taliban los te pellen van hun oude strijdmakkers, hebben tot op heden weinig zoden aan de dijk gezet. Het aantal overlopers is de afgelopen maanden nog maar een fractie van wat het eerder was en wie die stap destijds heeft gezet, blijkt ontgoocheld te zijn over de beloften die hen waren voorgehouden.

We betalen met z’n allen de fouten van de vorige Amerikaanse regering in de afgelopen tien jaar. De verwaarlozing van Afghanistan omdat ze per se Irak wou binnenvallen. De nonchalance tegenover de Afghaanse regering, die door onbekwaamheid en corruptie de renaissance van de Taliban heeft mogelijk gemaakt. Het gebrek aan internationaal toezicht over de wederopbouw van Afghanistan, waardoor miljoenen verkwist werden.

Niemand weet echt welke richting Barack Obama uit zal gaan met Afghanistan, maar dat het richting ‘uitweg’ is – liefst zo snel mogelijk en liefst met zo weinig mogelijk gezichtverlies – daar twijfelt in Washington niemand aan.

(De Morgen, 15 september 2010)